

**Мащанський ліцей
Відділу освіти, молоді і спорту
Малолюбашанської сільської ради Рівненської області**

**Правова програма
Мащанського ліцею
“ Ні - булінгу та насильству!”
на 2023-2025 роки
(Наказ Мащанського ліцею №115 від 01.09.2022)**

Маща 2023

Нормативно- правові документи щодо створення безпечного освітнього середовища середовища

- Загальна декларація прав людини, 1948 р.
- Конвенція про боротьбу з торгівлею людьми та з е

Перелік нормативно- правових документів щодо ксплуатацією проституції третіми особами, 1950 р.

- Декларація про політичні права жінок, 1953 р.
- Декларація ООН про ліквідацію всіх форм расової дискримінації, 1963 р.
- Міжнародний пакт про громадянські та політичні права, 1966 р.
- Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права, 1966 р.
- Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації по відношенню до жінок, 1979 р.
- Конвенція МОП 156 про рівне ставлення й рівні можливості для працюючих чоловіків і жінок: працівники із сімейними обов'язками, 1981 р.
- Конвенція про права дитини, 1989 р.
- Декларація про викорінення насильства над жінками, 1993 р.
- Пекінська декларація Всесвітньої конференції зі становища жінок, 1995 р.
- Конституція України, 1996
- Кодекс України про адміністративні правопорушення (ст. 173 КУпАП, ст. 182 КУпАП, ст. 180 та 184 КупАП)

- Закон України «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо відповідальності за вчинення насильства в сім'ї або невиконання захисного припису» (ст. 173.2 КУпАП), 2003 р.
- Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» (2229-III, 2017 р.)
- Закон України «Про охорону дитинства»
- Постанова КМУ від 28.08.2018 №658 «Про затвердження Порядку взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі»
- Наказ МОН України від 02.10.2018 №1047 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо виявлення, реагування на випадки домашнього насильства і взаємодії педагогічних працівників із іншими органами та службами»
- 19.01.2019 року Закон України від 18 грудня 2018 року №2657-VIII «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькуванню)».

Інші нормативні документи:

- наказ Міністерства освіти і науки України від 28.12.2019 №1646 «Деякі питання реагування на випадки булінгу (цькування) та застосування заходів виховного впливу в закладах освіти»;
- наказ Міністерства освіти і науки України від 26.02.2020 №293 «Про затвердження Плану заходів, спрямованих на запобігання та протидію булінгу (цькуванню) в закладах освіти»;
- наказ Мащанського ліцею від 01 .09.2020 № «Про створення комісії з розгляду випадків булінгу (цькування)»;
- Указ Президента України від 20.05.2020 року №195 “Національна стратегія розбудови безпечного і здорового освітнього середовища у новій українській школі”.

Уповноваженою особою за реалізацію норм законодавства у сфері запобігання та протидії булінгу (цькуванню), попередження будь-яких форм насильства та дискримінації в Мащанському ліцеї є заступник директора з навчально-виховної роботи Потарейко Галина Борисівна (телефон - 0975820989).

Антибулінгову політику Мащанського ліцею складає комплекс заходів із запобігання, профілактики та попередження проявів насильства та булінгу, що представлений антибулінговою програмою - «Програма правового виховання «Ні — булінгу та насильству» Мащанського ліцею на 2023-2025 роки»

Політика запобігання булінгу охоплює усіх учасників освітнього процесу. Кожен працівник закладу має знати про антибулінгову політику та неухильно дотримуватися правил і процедур нею встановлених.

Завдання антибулінгової політики закладу освіти:

- створення безпечного освітнього середовища в закладі;
- підвищення рівня проінформованості учасників освітнього процесу про форми, прояви, причини та наслідки булінгу (цькування);
- формування в учасників освітнього процесу нетерпимого ставлення до насильницьких моделей поведінки, усвідомлення булінгу (цькування) як порушення прав людини;
- заохочення всіх учасників освітнього процесу до активного сприяння запобігання булінгу (цькуванню).
- реалізація правової антибулінгової програми.

Принципи антибулінгової політики закладу:

- психологічно безпечні та довірливі стосунки між учителями та учнями;
- партнерство, взаємопідтримка та вміння співпрацювати;

- особистісно-орієнтований підхід до кожної дитини;
- гендерна рівність;
- толерантність;
- ненасильницька поведінка в міжособистісних стосунках;
- неприпустимість будь-яких проявів насильства та булінгу (цькування);
- системний моніторинг виконання антибулінгової політики;
- конфіденційність.

Механізм реалізації акнтибулінгової програми у закладі освіти

1. Вивчення ситуації:

- аналіз звернень, що надходять до керівника закладу, практичного психолога чи заступника директора з виховної роботи;
- анкетування учнів, батьків та вчителів з метою виявлення основних чинників, що негативно впливають на психологічний комфорт та безпеку у закладі;
- аналіз чинників, які найчастіше провокують булінг (цькування) у закладі;
- проведення циклу тренінгів практичним психологом з метою формування правової культури, з'ясування потреб дітей і знаходження компромісу між індивідуальними й спільними потребами.

2. Створення робочої групи у складі:

- заступника директора з виховної роботи;
- класних керівників 1-11 класів;
- представників батьківської громадськості (голови батьківського комітету);
- практичного психолога;
- педагога-організатора;
- представників учнівського самоврядування.

3. Розроблення плану заходів щодо запобігання булінгу (цькуванню) та насилля (щорічно) за розділами :

- Створення безпечного освітнього середовища;
- Проведення інформаційно-просвітницьких заходів з учнями та батьками;

- Проведення організаційно-методичної роботи з педагогічним колективом;
- Дотримання порядку звернення у разі вчинення булінгу чи інших видів насильства;
- Дотримання алгоритму дій для педагогів, інших працівників закладу та адміністрації у випадку виявлення булінгу (цькування);
- Ознайомлення усіх учасників освітнього процесу з антибуліговою політикою закладу;
- Висвітлення превентивної діяльності закладу на сайті ліцею;
- Схвалення документу рішенням педагогічної ради, затвердження керівником закладу та обговорення.

Стратегія антибулінгової програми в закладі освіти.

- Реалізація «Плану заходів Мащанського ліцею щодо попередження проявів бродяжництва, насильства, булінгу в учнівському середовищі та домашнього насильства» (щорічно);
- Активізація діяльності «Юнацького парламенту «Первоцвіт» (Комісія з прав та обов'язків дітей) ;
- Психологічно- педагогічний супровід освітнього процесу практичним психологом;
- Створення «Комісії із розгляду випадків булінгу Мащанського ліцею».

Системний підхід в організації антибулінгової діяльності Мащанського ліцею:

- інформаційно- просвітницька діяльність з метою вивчення антибулінгових нормативно- правових документів;
- співпраця з батьківською громадськістю, представниками зацікавлених служб.

На рівні ліцею:

- загальні діагностичні дослідження та опитування;
- діяльність «Комісії з прав та обов'язків» , дискусійних груп юнацького парламенту «Первоцвіт»;
- діяльність «Комісії із розгляду випадків булінгу»;
- формування координаційних груп, представників на випадки проявів насилля та булінгу.

На рівні класу:

- упровадження правил поведінки з метою попередження булінгу;
- організація тематичних антибулінгових заходів;
- запрошення батьків та представників громадськості для проведення превентивних заходів.

На індивідуальному рівні:

- консультативні бесіди з булірами та жертвами у випадку вчинення булінгу;
- бесіди з батьками булерів та батьками їхніх жертв;
- розробка індивідуальних планів роботи з дітьми, схильними до девіантної поведінки та дітьми, що вчинили насильницькі дії.

**План заходів
Мащанського ліцею
щодо запобігання булінгу (цькуванню)
та проявів насильства
на 2023- 2025 роки**

№ з/ п	Назва заходу	Категорія	Термін проведення	Відповідальні
1. Створення безпечного освітнього середовища				
	Ознайомлення учасників освітнього процесу зі Статутом Мащанського ліцею; «Правилами поведінки учасників освітнього процесу в закладі освіти»	Учасники освітнього процесу	Січень 2023 року	Адміністрація ліцею
	Створення умов для безпечного використання мережі Інтернет, формування навичок безпечної поведінки в Інтернеті в учасників освітнього процесу	Учасники освітнього процесу	Постійно	Адміністрація ліцею
	Ознайомлення учасників освітнього процесу з планом заходів «Програми правового виховання «Ні-булінгу та насильству» Мащанського ліцею на 2023-2025роки»	Учасники освітнього процесу	січень 2023	Потарейко Г.Б.
	Проведення моніторингових досліджень з метою виявлення випадків булінгу, проявів насильства в учнівському середовищі, домашнього насильства. Створення банку даних учнів, схильних до	Здобувачі освіти	Вересень, січень щорічно	Потарейко Г.Б., заступник директора навчально-виховної роботи

	девіантної поведінки та дітей, що опинилися у складних життєвих обставинах.			класні керівники 1-11 класів, Басюк А.Я., практичний психолог
2. Інформаційно-просвітницькі заходи з учнями				
	Поповнення матеріалами сайту Мащанського ліцею щодо протидії булінгу та всіх форм насильства, розміщення телефонів «гарячих ліній»	Учні 1-11 класів	Упродовж навчального року щорічно	Практичний психолог, педагог-організатор
	Проведення заходів у рамках правових тижнів: «Тижня, присвяченого Міжнародному дню юриста», «Тижня присвяченого гендерній рівності», «Всеукраїнського тижня права», «Тижня протидії булінгу». Проведення заходів у рамках «Місячника правових знань»	Учні 1-11 класів	Щорічно	Практичний психолог класні керівники
	Організація проведення годин психолога в 1-11 класах	Учні 1-11 класів	Упродовж навчального року щорічно	Практичний психолог
	Оформлення виставок учнівських робіт превентивного характеру	Учні 1-11 класів	Упродовж навчального року щорічно	Практичний психолог
	Проведення занять за освітньою програмою «Вирішення конфліктів мирним шляхом. Базові навички медіації»	Учні 7-9-х класів	Упродовж навчального року щорічно	Практичний психолог
	Проведення тематичних зустрічей з представниками поліції, представників зацікавлених служб, представниками органів влади	Учні 1-11 класів	Упродовж навчального року щорічно	Практичний психолог, Класні керівники
	Проведення загальних виховних заходів ліцею,	Учні 1-11 класів	Упродовж навчального	Класні керівники,

	заходів у класних колективах, заходів у рамках діяльності органу учнівського самоврядування		року щорічно	педагог-організатор, учитель правознавства, вихователь групи продовженого дня
	Оформлення правових інформаційно-ілюстративних куточків, змінних виставок та інсталяцій правового змісту	Учні 1-11 класів	Упродовж року щорічно	Практичний психолог, педагог-організатор
	Інформування про веб-сайт ЮНІСЕФ (www.stopbullying.com.ua), на якому учні можуть знайти інформацію про булінг, його наслідки та можливість дії для подолання цієї проблеми.	Учні 1-11 класів	січень 2023 вересень 2023	Практичний психолог, класні керівники.
	Реалізація «Плану заходів Мащанського ліцею щодо попередження бродяжництва, насильства, булінгу в учнівському середовищі та домашнього насильства»	Учні 1-11 класів	Постійно	Класні керівники, адміністрація ліцею
	Організація Інформаційної кампанії «Булінг у ліцеї: як допомогти» із залученням представників органу учнівського самоврядування	Учні 5-11 класів	Лютий щорічно	Педагог-організатор, соціальний педагог, практичний психолог
	Реалізація «Плану заходів з реалізації Державної соціальної програми притидії торгівлі людьми Мащанського ліцею»	Учні 1-11 класів	Упродовж року щорічно	Практичний психолог, педагог-організатор, класні керівники.
	Оформлення стіннівки органу учнівського самоврядування	Учні 5-11 класів	1 раз в місяць щорічно	Педагог-організатор

	Проведення заходів в рамках Всеукраїнській акції «Шістнадцять днів проти насильства»	Учні 1-11 класів	Листопад — грудень щорічно	Практичний психолог, класні керівники
	Реалізація «Плану заходів щодо реалізації Правової освіти населення Рівненської області», «Плану заходів щодо реалізації правопросвітницького проєкту «Я маю право» Машанського ліцею»	Учні 1-11 класів	Грудень – січень щорічно	Адміністрація ліцею, класні керівники.
	Реалізація «Плану роботи комісії прав та обов'язків дітей»	Лідери учнівського самоврядування	Упродовж року щорічно	Педагог-організатор.
	Проведення заходів щодо безпеки в Інтернеті, інформаційної безпеки	Учні 1-11 класів	Упродовж року щорічно	Класні керівники
	Проведення правових флешмобів та акцій	Учні 8-11 класів	Лютий щорічно	Педагог-організатор
	Проведення «Дня спільних дій в інтересах дітей»	Учні 1-11 класів	Листопад щорічно	Практичний психолог, класні керівники.
	Проведення заходів до Міжнародного дня протидії булінгу(4 травня)	Учні 1-11 класів	Травень щорічно	Практичний психолог, педагог-організатор, класні керівники

2.2. Інформаційно-просвітницькі заходи з батьками

	Розміщення на сайті освітнього закладу матеріалів щодо протидії булінгу, телефонів «гарячих ліній»	Батьки учнів 1-11 класів	Упродовж навчального року щорічно	Практичний психолог, педагог-організатор
	Проведення просвітницької роботи у рамках батьківського всеобучу.	Батьки учнів 1-11 класів	Жовтень, квітень, травень щорічно	Заступник директора з навчально-виховної роботи
	Інформування про веб-сайт ЮНІСЕФ	Батьки учнів 1-11 класів	Вересень, січень 2023	Педагог-організатор,

	(www.stopbullying.com.ua), на якому батьки можуть знайти інформацію про булінг, його наслідки та можливість дії для подолання цієї проблеми.			практичний психолог, класні керівники.
	Виготовлення роздаткових матеріалів превентивного характеру для акцій та флеш- мобів	Учні 5-11 класів	За потребою	Педагог-організатор
	Проведення консультпункту «Виховуємо разом!»: -«Булінг – ми всі можемо допомогти його зупинити» ; -«Дитяча агресія: шляхи подолання» -«Як допомогти дитині налагодити стосунки з однолітками?»; -«Формуємо у дітей відповідальність».	Батьки учнів 1-11 класів	Лютий 2024	Педагог-організатор, практичний психолог
	Організація участі батьківської громадськості у Всеукраїнській акції «16 Днів проти насильства»	Батьки учнів 1-11 класів	Листопад-грудень щорічно	Класні керівники, практичний психолог.
	Оформлення інформаційних куточків «Булінг у школі: чому діти цькують дітей?», «Кібер-булінг: як розпізнати та захистити дитину»	Учні 1-11 класів	Лютий -березень 2023	Педагог-організатор
	Презентація на батьківському всеобучі правопросвітницького проекту Міністерства юстиції України «Я маю право!»	Батьки учнів 1-11 класів	Квітень 2023	Практичний психолог, класні керівники.
	Розробка та розповсюдження листівок «Булінг – проблема, яка хвилює!»	Батьки учнів 1-11 класів	Лютий 2024	Класні керівники, практичний психолог

	Проведення заходів до Міжнародного дня протидії булінгу (4 травня)	Батьки учнів 1-11 класів	Травень щорічно	Класні керівники, практичний психолог, педагог-організатор
3. Навчання педагогів				
3.1. Інформаційно-просвітницькі заходи з педагогами				
	Нарада заступника директора з класними керівниками «Про порядок звернення щодо булінгу чи інших видів насильства»	Класні керівники 1-11 класів	Вересень щорічно	Потарейко Г.Б.
	Засідання семінару класних керівників "Про алгоритм дій педагогів, інших працівників закладу у випадку виявлення булінгу (цькування)";	Класні керівники 1-11 класів	Лютий 2023	Власюк О.Ю.
	Опрацювання та вивчення основних положень правових документів превентивного характеру	Класні керівники 1-11 класів	Вересень – січень щорічно та в разі оприлюднення нового документа	Керівник семінару - практикуму класних керівників, практичний психолог
	Опрацювання матеріалів курсу «Протидія та попередження булінгу (цькування) в закладах освіти» на платформі масових відкритих онлайн-курсів Prometheus, яка створена при підтримці МОН Україна та Міжнародного фонду Відродження	Адміністрація ліцею	Вересень 2023	Потарейко Г.Б.
	Засідання загальних батьківських зборів "Про запобігання та протидію домашньому насиллю"	Батьки учнів 1-11 класів	II семестр 2023	Класні керівники, Потарейко Г.Б.
	Засідання педради "Педагогіка партнерства як досягнення взаєморозуміння єдності інтересів і прагнень"	Педагоги	II семестр 2022-2023	Сиротинська О.В.

	крізь призму особистісного розвитку дитини”			
	Засідання загальних батьківських зборів ліцею “Про профілактику негативних тенденцій у молодіжному середовищі”	Батьки учнів 1-11 класів, педагоги	I семестр 2023-2024	Потарейко Г.Б.
	Ознайомлення з медіа матеріалами, підготовленими Дитячим фондом ООН (ЮНІСЕФ)	Педагоги	Лютий 2023	Практичний психолог.
	Проведення засідання за круглим столом: - «Безпечна школа. Маски булінгу»; - «Психологічні особливості агресивної поведінки»	Педагоги	Лютий 2023	Практичний психолог, Потарейко Г.Б.
	Тренінгове засідання «Нове покоління за безпечний простір у закладі»	Педагоги	Лютий 2024	Практичний психолог
	Розробка та розповсюдження листівок «Булінг – проблема яка хвилює!»	Педагоги	Лютий 2023	Педагог-організатор
	Засідання загальних батьківських зборів ліцею “Про дотримання прав дітей під час освітнього процесу”	Педагоги, батьки учнів 1-11 класів	II семестр 2021-2022	Потарейко Г.Б.

Порядок звернення щодо булінгу (цькування) чи інших видів насильства.

До булінгу (цькування) в закладах освіти належать випадки, які відбуваються безпосередньо в приміщенні закладу освіти та на прилеглих територіях (включно з навчальними приміщеннями, приміщеннями для занять спортом, проведення заходів, коридорами, роздягальнями, вбиральнями, їдальнею тощо) та (або) за межами закладу освіти, зокрема із застосуванням засобів комунікації, під час заходів, передбачених освітньою програмою, планом роботи закладу освіти, та інших освітніх заходів, що організовуються за згодою керівника закладу освіти, в тому числі дорогою до (від) закладу освіти.

1. Проявами, які можуть бути підставами для підозри в наявності випадку булінгу(цькування) учасника освітнього процесу в закладі освіти є:

- замкнутість, тривожність, страх або, навпаки, демонстрація повної відсутності страху, ризикована, зухвала поведінка;
- неврівноважена поведінка;
- агресивність, напади люті, схильність до руйнації, нищення, насильства;
- різка зміна звичної для дитини поведінки;
- уповільнене мислення, знижена здатність до навчання;
- відлюдкуватість, уникнення спілкування;
- ізоляція, виключення з групи, небажання інших учасників освітнього процесу спілкуватися;
- занижена самооцінка, наявність почуття провини;
- поява швидкої втомлюваності, зниженої спроможності до концентрації уваги;
- демонстрація страху перед появою інших учасників освітнього процесу;
- схильність до пропуску навчальних занять;
- відмова відвідувати навчальний заклад з посиланням на погане самопочуття;
- депресивні стани;
- аутоагресія (самоушкодження);

- суїцидальні прояви;
- явні фізичні пошкодження та (або) ознаки поганого самопочуття (нудота, головний біль, кволість, тощо);
- намагання приховати травми та обставини їх отримання;
- скарги дитини на біль та (або) погане самопочуття;
- вимагання особистих речей, їжі, грошей;
- жести, висловлювання, прізвиська, жарти, погрози, поширення чуток (сексуального) інтимного характеру, або інших відомостей, які особа бажає зберегти в таємниці;
- наявність фото-, відео- та аудіоматеріалів фізичних або психологічних знущань, сексуального (інтимного) змісту;
- наявні пошкодження або зникнення особистого майна та (або) особистих речей.

2. Підставою на реагування в закладі освіти на випадки булінгу (цькування) є заява та/або повідомлення про випадок та(або) підозру його вчинення стосовно малолітньої чи неповнолітньої особи та(або) такою особою стосовно інших учасників освітнього процесу, отримані суб'єктами реагування на випадки булінгу (цькування) в закладі освіти.

Повідомлення можуть бути в усній та/або письмовій формі, зокрема із застосуванням засобів електронної комунікації (телефон, соціальні мережі, електронна пошта, електронні месенджери, офіційні веб-ресурси, та ін.).

3. Повідомляти про випадки булінгу (цькування) в закладі освіти може будь-яка особа учасником або стороною якого вона стала, або яка підозрює про його вчинення стосовно малолітньої чи неповнолітньої особи та(або) такою особою стосовно інших учасників освітнього процесу, або про який отримала достовірну інформацію.

Інформація (повідомлення) про випадок булінгу (цькування), отримані керівником закладу в усній формі, мають бути зафіксовані у письмовій формі та зареєстровані відповідно до порядку внутрішнього діловодства.

4. Розгляд заяв про випадки булінгу здійснюється відповідно до законів України «Про освіту» та «Про звернення громадян», з урахуванням:

- конфіденційності та заборони розголошення відомостей, що містяться у зверненнях про особисте життя громадян без їх згоди та іншої інформації, якщо це ущемлює права і законні інтереси громадян (частина 2 статті 30

Закону України «Про освіту» та стаття 10 Закону України «Про звернення громадян»);

- заборони переслідування громадян за подання звернення і неприпустимість примушування їх до його подання (стаття 9 Закону України «Про звернення громадян»).

5. Працівники освіти, повнолітні учасники освітнього процесу зобов'язані вжити заходів невідкладного реагування у разі звернення дитини та(або)якщо вони стали свідками булінгу(цькування).

Працівники освіти, у разі якщо вони виявляють булінг, зобов'язані:

- оцінити рівень небезпеки життю та здоров'ю сторін булінгу (цькування), негайно втрутитись з метою негайного припинення негативного впливу;
 - надати (за потреби) медичну та психологічну допомогу; викликати бригаду швидкої медичної допомоги для надання екстренної медичної допомоги;
 - допомогти звернутись (за потреби) до територіальних органів (підрозділів) Національної поліції України;
 - повідомити керівника закладу та батьків (інших законних представників) малолітньої чи неповнолітньої особи, що стала стороною булінгу (цькування).
- Педагоги щодня спілкуються з дітьми, тому саме вони можуть своєчасно виявити конфлікти, помітити випадки ізоляції, булінгу (цькування) або його ознак. Учителі не мають право ігнорувати чи приховувати повідомлення про такі випадки. У разі звернення учнів про випадки булінгу (цькування), повинні від імені постраждалої дитини оформити заяву і діяти, як зазначено у п.4.

Практичний психолог та(або) **соціальний педагог** проводять аналіз соціально-психологічного клімату в закладі освіти загалом або в окремих класах (групах), бере(уть) участь в розгляді звернень щодо випадків булінгу (цькуванню); здійснює(ють) психологічний супровід здобувачів освіти, які постраждали від булінгу (цькування), стали його свідками або вчинили булінг (цькування). Важливо робити це з дотриманням конфіденційності.

Технічний персонал (медичний працівник, охоронець, бібліотекар, прибиральниці, працівники їдальні, гардеробу тощо.) можуть стати свідками некоректної поведінки, бійок, знущань або запідозрити підготовку до вчинення насильницьких дій. У такому випадку вони мають негайно повідомити про це керівника закладу освіти або уповноважену особу. У разі, якщо дії, свідками яких вони стали, несуть загрозу життю і здоров'ю особи, в повинні втрутитися та припинити їх.

Керівник закладу освіти у разі отримання заяви, або повідомлення про випадки булінгу (цькування) з метою найшвидшого припинення випадку

булінгу (цькування) та ефективного застосування заходів виховного впливу, налагодження ефективної комунікації між суб'єктами реагування та обміну інформацією щодо результатів роботи комісії повинен:

- невідкладно, не пізніше однієї доби, повідомити територіальний орган (підрозділ) Національної поліції України, батьків (інших законних представників) малолітньої чи неповнолітньої особи, що стала стороною булінгу (цькування) не про доведений факт вчинення булінгу (цькування), а про випадок булінгу (цькування), який став йому відомим із заяви, чи повідомлення, оскільки визначення юридичного складу адміністративного порушення, адміністративного розслідування не є компетенцією керівника закладу освіти, комісії з розгляду випадків булінгу (цькування) в закладі освіти; для невідкладного надання психологічної допомоги (за потреби) інформувати територіальний орган (підрозділ) служби у справах дітей та(або) центр соціальних служб сім'ї, дітей та молоді, для організації надання медичної допомоги (за потреби), викликати бригаду екстреної (швидкої) медичної допомоги;
- скликати засідання комісії з розгляду випадків булінгу (цькування) (створену на постійній основі наказом на початку навчального року) не пізніше, ніж за три робочі дні з дня надходження заяви про випадок або підозру з метою планування або застосування необхідних заходів реагування (не залежно від результатів встановлення факту булінгу поліцією);
- у випадку тимчасової відсутності уповноваженої особи, визначити наказом особу із складу комісії, відповідальну за підготовку матеріалів для засідання (шляхом опитування учасників випадку, з'ясування наявності фото та відео фіксації, психологічної характеристики сторін, тощо);
- інформувати особу, яка звернулась із заявою, про подальший порядок її розгляду та реагування

Діяльність комісії закладу освіти з розгляду випадків булінгу (цькування).

1. Комісія з розгляду питань по булінгу (цькуванню) є колегіальним органом закладу освіти, яка затверджується наказом директора та виконує свої обов'язки на постійній основі.

2. **Комісія складається** з голови, заступника голови, секретаря та не менше п'яти її членів. До складу комісії входять педагогічні працівники, психолог, соціальний педагог, медичний працівник, та інші особи за рішенням керівника закладу освіти. До участі в засіданні комісії також можуть бути залучені сторони булінгу (цькування) (за потреби), один з батьків або законних представників малолітнього або неповнолітнього кривдника та потерпілого, представники інших суб'єктів реагування на випадки булінгу (цькування) в закладі освіти та інших зацікавлених сторін, а також представники поліції та соціальних служб.

Головою комісії є керівник закладу освіти. Голова комісії організовує її роботу і відповідає за виконання покладених на комісію завдань, головує на її засіданнях та визначає перелік питань, що підлягають розгляду.

Голова комісії визначає функціональні обов'язки кожного члена комісії. У разі відсутності голови комісії його обов'язки виконує заступник голови комісії.

У разі відсутності голови комісії та заступника голови комісії обов'язки голови комісії виконує один з членів комісії, який обирається комісією за поданням секретаря.

У разі відсутності секретаря комісії його обов'язки виконує один із членів комісії за поданням голови комісії або заступника комісії.

Секретар комісії забезпечує підготовку проведення засідань комісії та матеріалів, що підлягають розгляду на засіданнях комісії, ведення протоколу засідань комісії.

Не пізніше вісімнадцятої години дня, що передує дню засідання комісії, повідомляє членів комісії, а також заявника та інших зацікавлених осіб про порядок денний запланованого засідання, дату, час, місце його проведення, а також надає(надсилає) членам комісії та зазначеним особам необхідні матеріали в електронному, або паперовому вигляді.

Під час проведення засідання секретар веде протокол засідання.

Член комісії має право:

- ознайомитися з матеріалами, що стосуються випадку булінгу(цькування), брати участь у їх перевірці;
- подавати пропозиції, висловлювати власну думку з питань, що розглядаються;
- брати участь у прийнятті рішення шляхом голосування;
- висловлювати окрему думку усно або письмово;
- вносити пропозиції до порядку денного засідання комісії.

Член комісії зобов'язаний:

- особисто брати участь у засіданнях комісії;
- не розголошувати стороннім особам відомості, що стали йому відомі у зв'язку з участю у роботі комісії і не використовувати їх у своїх інтересах або інтересах третіх осіб;
- виконувати в межах, передбачених законодавством та посадовими обов'язками, доручення голови комісії;
- брати участь у голосуванні.

3. Комісія на своїх засіданнях розробляє пропозиції та рекомендації з питань, що належать до її компетенції.

До повноважень комісії належать:

- розгляд та аналіз матеріалів за результатами проведеного розслідування щодо з'ясування обставин на підставі заяви про булінг (цькування);
- планування заходів стабілізації психологічного клімату у колективі, формування емпатії між сторонами булінгу (цькування) та надання соціальних та психолого-педагогічних послуг сторонам булінгу, зокрема із залученням необхідних фахівців із надання правової, соціальної та іншої допомоги;
- формування рекомендацій для педагогічних працівників закладу освіти щодо доцільних методів навчання та організації роботи з малолітніми чи неповнолітніми сторонами булінгу (цькування) та їхніми батьками або законними представниками;
- формування рекомендацій для батьків або законних представників малолітньої чи неповнолітньої особи, яка стала стороною булінгу (цькування).

4. За підсумками роботи комісії складається протокол, в якому визначаються відповідальні за реалізацію кожного конкретного заходу та терміни їх виконання з урахуванням об'єктивних показників: термін проведення моніторингу ефективності застосування обраних заходів та відповідального за його проведення, дату наступного засідання комісії з метою розгляду результатів моніторингу та прийняття рішення щодо доцільності подальшого застосування заходів виховного впливу.

5. Моніторинг ефективності застосування заходів виховного впливу здійснюється відповідно до критеріїв визначення співвідношення між запланованими та отриманими результатами заходів виховного впливу.

За виконання та моніторинг запланованих заходів відновлення та нормалізації психологічного клімату в закладі освіти та визначених рекомендацій для учасників булінгу (цькування) згідно з протоколом засідання комісії відповідає уповноважена особа, або особа яка її замінює в разі відсутності, відповідно до наказу про склад комісії.

6. Засідання комісії є правоспроможним у разі участі в ньому кількості осіб не менше, як двох третин її складу.

7. Моніторинг ефективності застосування заходів виховного впливу до сторін булінгу (цькування) та необхідність їх коригування визначає комісія з розгляду випадків булінгу (цькування) в закладі освіти на черговому засіданні.

Алгоритм дій для педагогів, інших працівників закладу та адміністрації у випадку виявлення булінгу (цькування).

Застосування заходів виховного впливу до сторін булінгу (цькування) є обов'язковим незалежно від результатів здійснення провадження в справі про адміністративне правопорушення за статтю 173-4 КУпАП (адміністративного розслідування поліцією, протоколу, рішення суду), адже заява або повідомлення про випадок булінгу (цькування) є свідченням певних проблем у міжособистісних відносинах учасників освітнього процесу та вимагають адекватного та своєчасного реагування на них. Такі проблеми негативно впливають на безпеку освітнього середовища, не сприяють академічній успішності та можуть мати негативні наслідки в майбутньому для сторін випадку булінгу (цькування).

Заходи виховного впливу – заходи, які застосовуються під час освітнього процесу щодо сторін булінгу (цькування) та забезпечують корекцію їхньої поведінки, зокрема, виправлення деструктивних реакцій та способів поведінки у міжособистісних стосунках.

Особи причетні до наявних випадків булінгу (цькування), несуть відповідальність згідно з порядком, визначеним чинним законодавством та дисциплінарну відповідальність – у разі порушення посадової інструкції.

Заходи виховного впливу у разі встановлення факту насилля чи булінгу:

- Заходи виховного впливу застосовуються у разі наявності факту булінгу (цькування) в закладі освіти по відношенню до кривдника, потерпілого та свідків;
- Заходи виховного впливу мають забезпечити дотримання прав та інтересів сторін булінгу (цькування), належний освітній процес, соціальну та психолого-педагогічну допомогу;
- Заходи виховного впливу реалізуються педагогічними працівниками закладу освіти із залученням фахівців із надання правової, соціальної, психологічної та іншої допомоги, зокрема територіальних органів (підрозділів) служб у справах дітей та центрів соціальних служб для дітей, сім'ї та молоді, тощо;
- Необхідні заходи виховного впливу визначає та планує комісія з розгляду випадків булінгу (цькування) в закладі освіти;
- **Керівник закладу освіти** забезпечує виконання заходів для надання соціальних та психолого-педагогічних послуг здобувачам освіти, які вчинили булінг, стали його свідками, або постраждали від булінгу (цькування).
- **Практичний психолог та(або) соціальний педагог у межах своїх посадових обов'язків:**
 - проводить дослідження стану психологічного клімату в колективі, в якому відбувся випадок булінгу (цькування);

- за результатами діагностики розробляє план корекційної роботи з кривдником та свідками із залученням батьків або законних представників;
- розробляє та реалізує програму індивідуальної реабілітації для потерпілого;
- розробляє план профілактичних заходів для групи (класу), у якій зафіксовано випадок булінгу (цькування), для батьків або законних представників;
- здійснює супровід педагогічних, науково-педагогічних працівників, які забезпечують освітній процес для групи (класу), в якій зафіксований випадок булінгу (цькування);
- забезпечує психологічний супровід здобувачів освіти, які постраждали від булінгу (цькування), стали його свідками або вчинили булінг (цькування).
- **Педагогічні працівники**, які забезпечують освітній процес для групи (класу), у якій зафіксовано випадок булінгу (цькування):
 - виконують рекомендації комісії з розгляду булінгу (цькування) в закладі освіти щодо методів навчання та організації роботи з малолітніми або неповнолітніми сторонами булінгу (цькування) та їх батьками або законними представниками;
 - забезпечують інтеграцію антибулінгового компонента в освітній процес, який визначається правилами поведінки учасників освітнього процесу закладу освіти, статутом закладу освіти, законодавством;
 - виробляють правила взаємодії групи (класу) під час освітнього процесу разом із здобувачами освіти.

«Гаряча лінія» з питань протидії булінгу працює
за номером **116 000**.

Батьки та члени родини мають можливість отримати консультації щодо ознак насилля по відношенню до їх дитини і рекомендації, що робити в такій ситуації. <http://magnolia-tv.com/en/node/3859>

Національна дитяча «гаряча лінія»
за безкоштовним номером **0-800-500-225** та коротким безкоштовним номером
для абонентів КиївСтар та Лайфселл – **116 111**.
https://la-strada.org.ua/ucp_mod_content_show_30_robota-garyachoyi-liniyi.html